سخن سردبیر

ورود طب ایرانی به سرعنوان‌های موضوعی پزشکی: اجماع ملی برای بین‌المللی‌سازی طب ایرانی

آرمان زرگران[الف، ب*]

[الف]گروه تاریخ پزشکی، دانشکدهٔ طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
[ب]جانشین سردبیر مجلهٔ طب سنتی اسلام و ایران

تاریخ دریافت: بهمن ۱۴۰۰
تاریخ پذیرش: بهمن ۱۴۰۰

سرعنوان‌های موضوعی پزشکی (Medical Subject Headings – MeSH) یک اصطلاح‌نامه (Thesaurus) درخت‌واره‌ای از دانش پزشکی و علوم مرتبط با آن است که توسط کتابخانهٔ ملی پزشکی آمریکا (National Library of Medicine – NLM) منتشر و اداره می‌شود. در این درخت‌واره کلیهٔ علوم به رسمیت شناخته‌شده در حوزهٔ پزشکی، توسط این مرجع معتبر جهانی به شکل درختی کد شده و ارتباط آن در رده‌بندی این دانش مشخص شده است و انتخاب کلیدواژه‌ها در مقالات می‌بایست منطبق بر عبارات درج‌شده در این درخت‌واره باشد. در این راستا، طب‌های مکمل (Complementary Medicines) از دو مسیر روش‌های درمانی و حوزهٔ فرهنگی در سرعنوان‌های موضوعی پزشکی قرار گرفته که ذیل آن انواع این روش‌ها و طب‌های سنتی مانند طب سنتی چین، طب یونانی، طب سوزنی، طب تبتی، کامپو (طب سنتی ژاپن)، طب مغولی، طب کره‌ای و بسیاری موارد دیگر طی دهه‌های گذشته به رسمیت شناخته شده و قرار گرفته‌اند. در این میان طب ایرانی (Persian Medicine) به‌عنوان یکی از کهن‌ترین انواع طب‌های سنتی به دلیل عدم پرداخت صحیح به آن در حوزهٔ بین‌الملل و استفاده از کلیدواژه‌های مختلف و ناهماهنگ در مقالات و انتشارات انگلیسی این حوزه در این مرجع مهم بین‌المللی قرار نگرفته بود. لذا از چند سال قبل تلاشی به محوریت معاونت طب سنتی وقت وزارت بهداشت (دفتر طب ایرانی و مکمل فعلی) برای رسیدن به یک اتفاق نظر حداکثری برای کدکردن نام طب سنتی ایران از سال ۱۳۹۳ آغاز شد. متعاقب آن طی پژوهشی که نتیجهٔ آن در مجلهٔ Research on History of Medicine در سال ۲۰۱۴ به چاپ رسید (۱) و همچنین جلسات بحث پیرامون این نام اتفاق‌نظر بر روی عبارت طب ایرانی با معادل انگلیسی Persian Medicine قرار گرفت که وزیر محترم وقت بهداشت نیز در پاسخ به این اجماع که توسط جمعی از پژوهشگران و رؤسای انجمن علمی طب سنتی ایران و گروه‌های آموزشی و مراکز تحقیقات این حوزه اعلام شده بود، این عبارت را رسماً ابلاغ نمود. پس از آن نیز جلسات حضوری و وبیناری برای بحث پیرامون این وحدت‌رویه و استفاده از یک کلیدواژهٔ واحد برای طب ایرانی به‌ویژه در بعد بین‌المللی ادامه یافت. گرچه کماکان برخی پژوهشگران این حوزه از کلیدواژه های دیگر استفاده می‌کنند، افزایش کدشدن کلیدواژهٔ طب ایرانی در مجلات بین‌المللی از یک سو و از سوی دیگر آغاز مکاتبات پژوهشگران این حوزه با هدایت واحد بین‌الملل دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت با کتابخانهٔ ملی پزشکی آمریکا از مسیر تعیین‌شده در وب‌سایت این مرکز و ارائهٔ مستندات موثق علمی در اثبات طب ایرانی

* فرد مسئول مکاتبات: zargarana@sums.ac.ir

به‌عنوان یک شاخهٔ علمی از طب‌های سنتی نهایتاً منجر به ورود این عبارت (طب ایرانی – Persian Medicine) به سرعنوان‌های موضوعی پزشکی در سال ۲۰۲۲ شد (تصویر ۱). ورود طب ایرانی به سرعنوان‌های موضوعی پزشکی به‌عنوان نخستین سند مستقل، رسمیت یافتن آن در بعد بین‌الملل در یک مرجع مورد وثوق جهانی، یک دستاورد بزرگ برای جامعهٔ علمی طب ایرانی در طول بیش از یک دهه عمر آکادمیک نوین آن در کشور است. این مهم در به رسمیت شناخته شدن این شاخه از طب سنتی در بعد بین‌المللی هم از منظر علمی و هم از منظر هویتی و فرهنگی در مناسبات بین‌المللی و حتی بعد ملی بسیار بااهمیت است. طبیعتاً این مهم می‌بایست نقطهٔ اجماع بیشتر پژوهشگران در کدکردن واحد نام طب ایرانی باشد تا این دستاورد مهم حفظ شده و در اسناد دیگر بین‌المللی نیز وارد شود. همچنین ادامهٔ مسیر برای کدکردن اجزای طب ایرانی به‌عنوان موضوعات علمی منحصر در این مکتب پزشکی برای گسترش کدشدن این شاخه از دانش در سرعنوان‌های موضوعی پزشکی بسیار بااهمیت است. لذا در مجلهٔ طب سنتی اسلام و ایران نیز در راستای همراهی با این پویش ملی از سال ۱۴۰۰ به بعد منحصراً از نام طب ایرانی با معادل Persian Medicine در مقالات چاپ‌شده در این مجله استفاده خواهد شد و نویسندگان ملزم به رعایت آن در مقالات ارسالی خود خواهند بود.

تضاد منافع:

در این مقاله تضاد منافعی برای گزارش وجود ندارند.

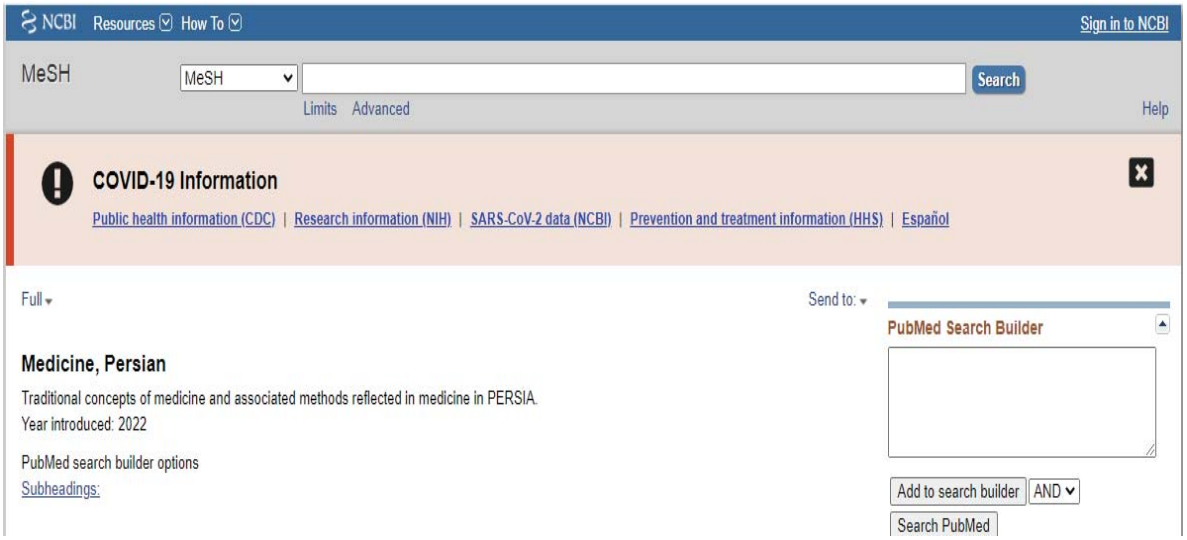

تصویر ۱. عبارت طب ایرانی در MeSH

References:

1. Zargaran A. Which term is better: Persian Medicine or Iranian Traditional medicine?. Journal of Research on History of Medicine. 2014;3(4):197-200.